سۆشیالیزم هەرهەمان ئینسانیەتە! ... حەمید تەقوایی

ئامانجی کۆمۆنیزم ڕزگاری ئینسانە. ئەم بەڵگەنەویستیە بە کۆمۆنیستە ناکرێکاریەکان، یان لەبنەڕەتەوە بەمانایە وەیان ئامانجێکی ناپراتیکی و موجەڕڕەدە کە پەیوەندی بە سیاسەت وخەبات ودروشمەکان وپلاتفۆڕمەکان و پراتیکی ڕۆژانەی ئەوانەوە نییە.
لەناو مارکسیزم و تێڕوانینی مارکسی بە کۆمۆنیزم و سۆشیالیزم، ئینسانیەت و ڕزگاری ئینسان جێگایەکی بەرجەستەی هەیە، بەڵام کێشەی کۆمۆنیستە ناکرێکاریەکان تیئۆری نیە بەڵکو ئەو ئامانج و ئەرکی بزوتنەوە ناکرێکاریانەیە کە نوێنەرایەتی دەکەن. شتێکی سروشتیە کە بە بزوتنەوە دژی داگیرکەرەکان، بزوتنەوەی دژی ئیمپریالیستی، بزوتنەوەی دژی نیوە فیئودالی – نیوە داگیرکراو، بزوتنەوەی ناسیۆنالیستی پیشەسازیخواز، وە لە یەک ڕستەدا بە ئەوبزوتنەوانەی ئەرکیان هەمووشتەکە جگە لە ڕزگاری چینی کرێکار، کە ئینسان و ئینسانگەرایی هیچ جێگەوشوێنێکی نەبێت. بەشی هەرە زۆری کۆمۆنیزمی سەدەی بیست باڵی چەپی ئەم بزتنەوە ناکرێکاریانە بوو. وە لەم ڕووەوە جیاوازیەکی گرنگی کۆمۆنیزمی کرێکاریی لەگەڵ کۆمۆنیزمە بۆرجوازیەکاندا پێداگریەتی لەسەر ئینسانیەت و ئینسانگەرایی. ئەگەر بەچەپی باوی(سونەتی – تەقلیدی) سەدەی بیستەم، سۆشیالیزم بە سەربەخۆیی و گەشەی پیشەسازی خۆماڵی و خۆماڵیکردنەکان وسەرمایەداری دەوڵەتی ودژایەتی لەگەڵ ئیمپریالیسم و ڕوبەڕوبونەوە لەگەڵ ئیمپریالیزم و دژایەتیکردنی "سەگە زنجیکراوەکانی ئەمریکا" و...هتد دەناسرایەوە، ئەوا بە کۆمۆنیزمی کرێکاریی سۆشیالیزم واتە هەڵوەشاندنەوەی کاری بەکرێ، واتە ڕزگاری چینی کرێکار، چینێک کە تەنها بەڕزگارکردنی هەموو کۆمەڵگە دەتوانێت ڕزگای ببێت، واتە گەڕانەوەی ئیرادە بە ئینسان و ڕزگاری ئینسان وئینسانیەت لە پەیوەندیە چینایەتیەکان وە لەهەموو مێژوی کۆمەڵگەی چینایەتی.

بە کۆمۆنیزمی کرێکاریی سۆشیالیزم وئینسانیەت هاوتای(مرادف) یەکترن: شۆڕشی سۆشیالیستی شۆڕشێکی ئینسانیە، کۆمەڵگەی سۆشیالیستی کۆمەڵگەیەکی ئینسانیە، حکومەتی ئینسانی حکومەتێکی سۆشیالیستی و کۆماری سۆشیالیستیش کۆمارێکی ئینسانیە. پەیوەندی سۆشیالیزم و هیومانیزم پەیوەندێکی لێکهەڵپێکراو ودولایەنەیە. بەبێ سۆشیالیزم

ڕزگاری ئینسان بەمانایە و بەبێ ڕزگاربونی ئینسانیش سۆشیالیزم شتێکی پوچە.

ئەمە لەسەر دەروازەی حیزب نوسیومانە کە “بناغەی سۆشیالیزم ئینسانە” بەڵام ئەمە بەتەنها یەک دروشمی خەیاڵی و ڕاگەیاندنی جۆرێک لە وەفاداری بە یەک ئامانجی کۆتایی ولاهوتی، یەک ئایدیایی پەیوەندیدار بە “قۆناغی کۆتایی” – دەربڕینی هەموو کۆمۆنیستە ناکرێکاریەکان لە سۆشیالیزم- نیە. بەڵکو ئەرکێکی خەباتکارانە، بانگەشەیی، تاکتیکی وبناغەیی پراتیک وهەڵسوڕان و بەشداری کۆمۆنیستی لە هەموو مەیدانەکاندا یە. چالاکبون وبەشداری هەمەلایەنەی کۆمۆنیزمی کرێکاریی لەهەر شوێنێک کە هەڵاواردن و نایەکسانی وچەوساندنەوە هەیە، ئەهلی بەکاربون و پراتیکاڵبونی کۆمۆنیزمی کرێکاریی، تێڕوانینی هەمەلایەنە و قوەی لە خەباتی چینایەتی وە لە ڕزگاری چینی کرێکار وەک چینێکی کۆمەڵایەتی، جێختکردنەوەشی لەسەر نەخشی سیاسی چینی کرێکار وەک ڕابەری کۆمەڵگە لە ناڕەزایەتی بەرامبەرهەر هەڵاواردنێک وستەمێک، وە لەیەک وتەدا هەموو ئەو تایبەتمەندیانەی کە کۆمۆنیزمی ئەمە لەو چەپە باو و تەقلیدیە ناکرێکاریە جیادەکاتەوە، هەموی بنیاتنراوە لەسەر یەک ئینسانگەرایی قوەی هەمەلایەنە.

دوو جەمسەری دڕینە شوناسی چینایەتی، شوناسی ئینسانی

چەپی باو(تەقلیدی- سونەتی)، بەتایبەت ئاڕاستەی ئانارکۆسەندیکالیستی کە کرێکار نەک بەناونیشانی چینێکی کۆمەڵایەتی و ڕزگارکەری کۆمەڵگا بەڵکو وەکو ڕشتەیەکی بەرهەمهێنەر دەناسێت و دەناسێنێت، لە شوناسی چینایەتی وچینایەتیبونی کۆمەڵگاکاندا بە نکۆڵیکردن لە شوناسی ئینسانی دەگات. ئەگەر بۆرژوازی شوناسی ئینسانی بەداتاشینی شوناسی ئاینی ونەتەوەیی ومیللی وڕەگەزی و..هتد ڕەتئەکاتەوە ونکوڵی لێدەکات، ئەوا چەپی ناکرێکاریش لە شوناسی چینایەتیدا بەهەمان ئاکام دەگات. ئەڵێن ئینسانیەت چەمکێکی ناچینایەتیوهەر لەبەرئەوە زهنی وناواقیعیە. دەڵێن ئینسان وئینسانیەت وە ئینسانگەرایی کۆمۆنیستی بە کۆمەڵگەکانی ئێستاوە پەیوەست نابێت بەڵکو چاودیرێ بەسەرقوناغی کۆتایی کۆمۆنیزمەوە – واتە هەمان سپاردنی سۆسیالیزم وئینسانیەتی لاهوتی بە ئایندە دورەکان. دەڵێن لەبەر ئەوەی حکومەتی کرێکاریی چینایەتیە ئینسانی نیە. دەڵێن هیومانیزمی مارکس پەیوەستە بەسەردەمی لاوەتی مارکسەوە، وە گوایا مارکسی پێگەشتو(باڵغ) و پوخت دەستی لە هیومانیزم شتوەو گەیشتوە بەچینی کرێکار. دواتر لە

خوارەوە باسی مارکسی لاو و پیر وە جێگای ئینسانگەرایی لە بەچونەکانی مارکسدا دەکەم، بەڵام سەرەتا پێویستە ئینسانگەرایی لەم تەمومژ و ئامانجی عیرفانیە "ئینسانی سۆشیالیستی" کە گوایە لە "سەر زەمینی ئەم جیهانەدا بەدەست نایەت" بهێنینەدەرەوە.

لەوەڵام بەو بەچونانەی کە بەبیانوی شوناسی چینایەتیەوە شوناسی ئینسانی دەخەنە ژێر پرسیارەوە بەرلە هەمووشتێک ئەبێت جەخت لە شوناسی کۆمەڵایەتی ئینسان بکرێتەوە. ئینسان بونەوەرێکی کۆمەڵایەتیە بەواتای ئەوەی کە مانەوەی ڕەچەڵەکی ئینسان لە درێژایی مێژودا، زمان و کەلتورو شارستانیەت و دەستکەوتی زانستی و تەکنەلۆژیا وهونەری ئینسان وەتا فیزیۆلۆژی ئینسان هەموی بەرهەمی ژیانی کۆمەڵایەتی و کارو بەرهەمی کۆمەڵایەتی ئەوە. ئابوری، سیاسەت و فەرهەنگی سۆشیالیستی لەسەر ئەم واقعیەتە بنەڕەتیە، واتە شوناسی کۆمەڵایەتی و جیهانشمولی ئینسانی، بنیاتنراوە. شوناسی چینایەتی بەمانای نەبونی شوناسی کۆمەڵایەتی ئینسانەکان نیە بەڵکو بەرهەمی لەگۆڕنانی شوناسی ئینسانیە لەژێرناوی داتاشینی ناسنامەی مەزهەبی ونەتەوەیی وڕەگەزی، وە بەم مانایە بەرهەمی نکوڵیکردنی شوناسی ئینسانی تاکەکانە. سۆشیالیزم، بەپێچەوانەوە، لەسەر ڕەخنە لە کۆمەڵگای چینایەتی و پێناسە داتاشراوە درۆینەکان کە حکومەتەکانی چینە چەوسێنەرەکان بەدرێژای مێژو هۆکارو دروستکەریبون، بنیاتنراوە.

هیومانیزمی کرێکاری لە بەرامبەر "هیومانیزمی" بۆرژوازیدا

چەپی باو(تەقلیدی-سونەتی) بە بەئەڵتەرناتیڤکردنی ناسنامەی چینایەتی وناسنامەی ئینسانی، هیومانیسم و بەرگری لە ئینسان وئینسانیەت بەتەواوەتی بە بۆرژوازی دەسپێرن. گوایا کۆمەنیزم بەرگری لە لەکرێکاران دەکات وە بۆرژوازی بەرگری لە ئینسان! گوایە ڕەخنەی کۆمەنیستی لە مافی مرۆڤ و داواکاری ئینساندۆستی کاپیتالیستەکان ودەوڵەتەکانیان و ڕەخنگرتن لە هەموو هیومانیسمی بۆرژوازی، لەسەر ئەو بنەمایەیە کە کۆمەنیستەکان ناسنامەی چینایەتی ئینسانەکانیان قبوڵکردوە و بۆرژوازیش ناسنامەی ئینسانی ئەوانی قبوڵە. لەکاتێکدا کە مەسەلەکە تەواو بە پێچەوانەوەیە. هیومانیزمی بۆرژوازی لە بەیاننامەی مافی مرۆڤەکانیانەوە بیگرە تا دیموکراسیخوازیەکەیان و خواستی ئازادیخوازانە و یەکسانیخوازانەیان بەتەوای چینایەتیە. تەنانەت بە لیبڕاڵترین و چەپترین و ڕادیکاڵترین حیزب و بزوتنەوە بۆرژوازیەکان خاوەندارێتی

تایبەتی وەکارەکانی بەرهەمهێنان وکاری کرێگرتە پیرۆزە و ئەمەش واتە پوچبونی هەموو بانگەوازە ئازادیخواز و ئینساندۆستیەکانیانە.

ئینساندۆستی پڕۆلیتاریاییش هەر چینایەتیە بەڵام بەمانایەک لەبەرامبەر خاڵی چینایەتی بونی هیومانیزمی بۆرژوازیدا. ئینساندۆستی پڕۆلیتاریا چینایەتیە بەومانایەیی کە تەنها چینی کرێکار دەتوانێت سیاسەت و ئابوری و هەموو کۆمەڵگا لەدەوری ئینسانیەت، لەدەوری شوناسی کۆمەڵایەتی ئینسانەکان وە نەک شوناس و پێگەی چینایەتیان لەکۆمەڵگادا، ڕێکبخات. تەنها حکومەتی کرێکاریی، دیکتاتۆری پڕۆلیتاریایە کە چاودێری لەناوچونی چینەکان و تەنانەت لەناوچونی دەوڵەتە وەک ئامێرازی دەسەڵاتدارێتی یەک چین وە هەر لەسەر ئەم باوەڕە حکومەتێکی ئینسانیە. تەنها ئابوری کرێکارییە کە نەک تەنها وەڵامدەرەوەیە بە نیازەکانی چینی کرێکار بەڵکو وەڵامدەرەی پێویستی ودابینکردنی خۆشگوزەرانی هەموو تاکەکانی کۆمەڵگەیە. تەنها سیاسەتی کرێکارییە کە پێویستی بە داتاشینی ناسنامەی میللی- ئاینی- نەتەوەیی- ڕەگەزیی نیە بەڵکو ڕەتکەرەوەی هەموو ئەو ناسنامە داتاشراوانەیە و لەسەر ناسنامەی ئینسانی هەموو تاکەکانی کۆمەڵگە بنیاتنراوە. ڕزگاری ئینسان ئەرکی چینی کرێکارە، تەنها لە حکومەتی کرێکاریدا دەتوانرێت جێبەجێ بکرێت وە هەر بەم دەلیلە هیومانیزمی ڕاستەقینە ئەرکیکی پڕۆلیتاری و چینایەتیانەی قوڵە.

هیومانیزمی مارکس

بە کۆمۆنیزمی کرێکاریی بەرگریکردن لە ڕێز و ناسنامە وئامانجی ئینسانی پەیوەستی بە تیئۆری نیە. ئینساندۆستی خاڵی بەهێزی هەرشۆڕشێکی کۆمۆنیستیە. بەوتەی مەنسور حیکمەت لە سیمیناری دوەمی کۆمۆنیزمی کرێکاریی "بۆ مارکسیزم خاڵی بەهێز ئینسان وکەرامەتی ئینسانیە. مارکسیزم ڕێزی خۆی بۆ تاکی ئینسان لە دەستەواژەی دیموکراسیەوە دەرنەکێشاوە بەڵکو لە ئینسانیەت وئینساندۆستیەکەیەوە دەرکێشاوە. لەوەوە دەریکێشاوە کە تیئۆریەکە بۆ ڕزگاری ئینسان."
مارکسیزم تیئۆریەکە لە پێناو ڕزگاری ئینساندا بەڵام کاتێک هەندێک بە پەنابردن بە مارکسیزم، هیومانیزم ڕەد ئەکەنەوە یان بە ناچینایەتی و ئایدیالی و..هتد دەیخوێننەوە، بەناچاری دەبێت بچیتە شەڕی تیئۆریەوە لەگەڵیاندا. هەرچەند هەر بەوشیوەی کەلەسەرەتاوە ئاماژەی پێدرا کێشەی بنەڕەتی ئەوانە تیئۆری نیە بەڵکو ئەرک و ئامانجی بزوتنەوەیەکی دیاریکراوە کە نوێنەرایەتی دەکەن.

لەوەدا گومانێک نیە کە هیومانیزم گەشەیەکی مارکسیزمە. ئەوە خاڵی بەهێزی مارکسە لە ڕەخنە و ناسینی دونیای سەردەمی خۆیدا. بەگشتی دەڵێن نوسراوە هیومانیستیەکانی مارکس وەک ڕەخنە لە لەخۆنامۆبون وەیان دەستنوسە فەلسەفیەکانی لە ڕەخنەگرتن لە هێگڵ و ئاین و..هتد پەیوەستن بەسەردەمی لاوەتی ئەو (با لەوە بگەڕێن کە مانیفێستی کۆمۆنیستیش لەسەردەمی لاویدا لەلایەن مارکسی ٢٩ساڵەوە نوسراوە) وە مارکس لەگەڵ چونەسەری تەمەن وکامڵبون و پوختەبونی فکریدا زیاتر لە هیومانیزم دوردەکەوتەوە و لەسەر ڕەخنە لە ئابوری سیاسی و ڕزگاری چینی کریکار چڕدەبێتەوە. تەنانەت زۆرێک لە نەیارەکانی هیومانیزمی مارکسیزم لە چەشنی ئاڵتۆسیر، "تێزەکانی ڕەخنە لە فیورباخ" و بەشێک لەنوسینەکانی دواتری مارکس وەک بەشی یەکەمی کاپیتاڵ و بەدیاریکراویش بەشی فیتشیسمی کاڵا لە کتێبی سەرمایەدا قبوڵ نیەو پێیان وایە ئەوە لە ڕادەبەدەر ئایدیالیستی و دورکەوتنەوەی مارکسە لە ڕەخنەی ماتریالیستی وچینایەتی.

ئەم لەبەرامبەریەکدانانەی مارکسی لاو و پیر وەیان مارکسی ئایدیالیست ومارکسی ماتریالیست بەتەواوەتی بێبنەمایە. خودی ئەوەی کە لە نوسینەکانی مارکسی لاودا ئینسانیەت بەرجەستەیە نیشانەی ئەوەیە کە خاڵی بەهێزو بنەمای ڕەخنەی ئەو لە دونیای سەرمایەداری- و هەموو کۆمەڵگای چینایەتی- بەرگری لە ئینسانیەت و ناسنامە و بونی کۆمەڵایەتی ئینسانەکانە. کۆمۆنیزمی مارکس لە ئینسانەوە دەست پێدەکات.

مارکس خۆی دەڵێت "ڕادیکاڵبون واتە دەستبردن بۆ ڕیشەی کێشەکان وە بۆ ئینسان ڕیشە خودی ئینسان خۆیەتی." مارکس لەم ڕیشەیەوە دەست پێدەکات و بەماتریالیزمی مژوویی، ڕەخنەی چینایەتی لەپەیوەندیەکانی بەرهەمهێنان و پەیامی چینی کرێکار بۆ ڕزگاربونی هەموو ئینسانیەت و دەستپێکردنی مێژوی ئینسانیەت دەگات. ئەم ڕەوەندە لە ئایدۆلۆژی ئەڵمانیدا زۆر تۆکمە بەوشێوەیە دەرئەبردرێت:

"ژیان پێش هەر شتێک پێویستی بە خواردن وخواردنەوە، خانوو، جلوبەرگ و زۆر شتی ترە. هەربەوپێیە یەکەمین کاری مێژویی بریتیە لە بەرهەمهێنانی کەلوپەلێک کە بتوانێت لەگەڵ ئەو نیازانەدا یەکبگرێتەوە، بەرهەمهینانی خودی ژیانی مادی. وە لەڕاستیدا ئەمە بەناونیشانی یەک هەنگاوی مێژویی، بەناونیشانی یەک بارودۆخی پایەیی هەموو مێژو، کە ئەمڕۆش وەک هەزاران ساڵ لەمەوبەر دروستە، ئەبێت هەموو ڕۆژێک وهەموو کاتژمێرێک بەدست بێت بەسادەیی لەو

ڕوانگەیەوە کە ئینسان درێژە بەژیانی بدات.” (مارکس وئینگلس، ئایدیۆلۆژی ئەڵمانی)

ئەم بزاوتە لە پێویستییە سەرەتاییەکانی ئینسان، کە ئەمڕۆش وەک هەزاران ساڵ لەمەوبەر دروستە. خاڵی بەهێزی هەموو ئەم جیهانبینی و بینا فکرییە کە بە مارکسیزم ناودەبرێت. مارکس لەدابینکردنی پێویستییە سەرەتاییەکانی ئینسانەوە دەست پێدەکات وە بەڕەخنەی چینایەتی لە ئابوری و سیاسەت و فەرهەنگ و هەموو پەیوەندیەکانی کۆمەڵگای سەرمایەداری دەگات.

هەر لەسەر ئەو بنەمایە دانانی مارکسی لاو و پیر لەبەرامبەر یەکتردا، تێڕوانینێک کە سازگاری ویەکپارچەیی مارکسیسم دەخاتە ژێر پرسیارەوە، بەمانای نەناسینی مارکس و هەموو ڕەخنەی مارکسیستیە. ڕەخنە لە ئابوری سیاسی و سەرەکیبونی چینی کرێکار لە مارکسیزمدا بەرهەمی دورکەوتنەوەی مارکس لە هیومانیزم نیە بەڵکو بەپیچەوانەوە، ئەنجامی کۆنکرێتی وتایبەتمەندیەتی سیاسی- کۆمەڵایەتی- ئابوری هیومانیزمی مارکسیە.

دیکتاتۆری پرۆلیتاریا حکومەتی ئینسانیە

لە دیدی کەسانێکەوە کە چینایەتیبونی مارکسیزم بەمانای ڕەدکردنەوەی هیومانیزمەکەی دەزانن، حکومەتی ئینسانی ناوێکی بەناوەڕۆکە بۆ حکومەتی کرێکاریی وەک هەنگاویکی سەرەتایی بۆ دیکتاتۆری پرۆلیتاریا. دەڵێن هەر حکومەتێک لەوانەش حکومەتی کرێکاریی ناوەرۆکێکی چینایەتی هەیە وە وادەرئەکەوێت کە ئاوەڵناوی(صفت) ئینسانی ئەم ناوەرۆکە چینایەتیەی دیکتاتۆری پرۆلیتاریا بپۆشێنێت. بەبۆچونی من پێچەوانەکەی ڕاستە. حکومەتی ئینسانی تایبەتمەندی پرۆلیتاریایی حکومەتی کرێکاریی و ناوەڕۆکە چینایەتیەکەی لەهەر ناونیشانێکی تر بەرجەستەتر و ڕونتر دەرئەبڕێت.

یەکەم، دیکتاتۆری پرۆلیتاریا دیکتاتۆریەتی چینی کرێکارە دژی چەوسانەوە و هەرجۆرە هەڵاواردنێکی چینایەتیی. دیکتاتۆریەتە چونکە هەر لە یەکەم ڕۆژی بەدەسەڵات گەیشتنیەوە کۆیلایەتی بەکرێ، خاوەنداریەتی تایبەت بەسەر هۆیەکانی بەرهەمهنان و چەوساندنەوە و ستەمکێشی ئینسان قەدەغە دەکات. چونکە هەڵاواردنی چینایەتی و هەموو جیاکاریەکانی سەرچاوەگرتو لەو، وەکو هەڵاواردنی ڕەگەزی و نەژادی و میللی و مەزهەبی و نەتەوەیی و بەکاربردنی هەرجۆرە فشارو هەڵاواردن و نایەکسانیەک وەک تاوان ڕادەگەیەنێت. چونکە بە هەڵوەشاندنەوەی زەبرو زۆر و هەڵاواردنی ئابوری بۆیەکەمجار لە

مەژوی مرۆقدا ئازادی بە مانایەکی قوڵ و واقعیانە گەڕاندنەوەی ئیرادە بە ئینسان بەدیدەهێنێت. لەبەرئەوەی هیچ جۆرە سنوردارکردنێک لەسەر ئازادی دەربڕین و قەڵەم و بیرکردنەوە و حیزبایەتی و ڕێکخستن و مانگرتن و ناڕەزایەتی و خەبات بەفەرمی ناناسێت. دیکتاتۆری پڕۆلیتاریا بەرگری لەئینسان وئینسانیەت دەکات بە حوکمی یاسا و بە پشتبەستن بەهێزی دەوڵەت.

دوهەم، دیکتاتۆری پڕۆلیتاریا تەنها حکومەتی چینایەتیە کە هۆکاری بون و ستراتیجیە سیاسیەکەی بە لەناوبردنی دەوڵەت و نەهێشتنی چینەکانە. تەنها حکومەتێکە کە ئەیەوێت حکومەت نەمێنێت بەڵکو جێگای خۆی بدات بە ئۆرگانی بەڕێوەبردنی کاروباری کۆمەڵگا.
سێهەم، حکومەتی کرێکاریی تەنها حکومەتی چینایەتیە کە بەخستنەگەڕی ئیرادەی ڕاستەوخۆی جەماوەری خەڵک، لەڕێگەی شوراکان وەیا ئورگانەکانی تری هاوشێوەی شورا پشتبەستوە.
هەموو ئەم تایبەتمەندیانە دیکتاتۆری چینی کرێکار ئەگۆڕیت بە دیموکراتیترین و ئینسانیترین حکومەتێک کە مێژووی مرۆڤایەتی بەخۆیەوە بینیبێت.

هیومانیزمی کۆمۆنیستی کارێکی سیاسی- پراکتیکیە

ئینسانگەرایی سۆسیالیستی بەپێچەوانەی "هیۆمانیزمی" بۆرژوازی، ئەرکێکی ئەخلاقی و خێرخوازی وچاکەکارانە نیە، بەڵکو چاودێرە لەسەر بەرنامەو سیاسەت وکارکردگەلێکی تایبەت لە سێ مەیدانی ئابوری وسیاسی وفەرهەنگیدا:
لەڕوانگەی ئابوریەوە سۆشیالیزم بەهەڵوەشاندنەوەی چەوساندنەوە و خاوەندارێتی تایبەتی بەسەر هۆیەکانی بەرهەمهێنان و کردنی نیازو پێویستی وخۆشگوزەرانی هەموو دانیشتوان بە کاری سەرەکی و بناغەیی، وە بەدیهێنانی کۆنتڕۆڵی هەموو کۆمەڵگا بەسەر پڕۆسە و هۆیەکانی بەرهەمهێنانەدا، لە کۆمەڵگای مەدەنیەوە -دوا شێوازی کۆمەلگای چینایەتی- واوەتر دەڕوات و دەگات بە کۆمەڵگای ئینسانی.
لەڕوانگەی سیاسیەوە لە سۆشیالیزمدا هەموو دانیشتوان لەڕێگەی شوراکان و ئۆرگانەکانی هاوشێوەی شورایی ڕاستەوخۆ لە سیاسەت داڕشتن و بڕیاردان و بەپراکتیکردنیاندا بەشدارن. حکومەت لە کۆمەڵگای سۆشیالیستیدا نەک ئامڕازی دەسەڵاتی چینایەتی بەڵکو ئۆرگانی بەڕێوەبردنی کاروباری کۆمەڵگایە لەڕێگەی خودی خەڵک خۆیەوە.

لەڕووی فەرهەنگیەوە سۆسیالیزم لەبەرامبەر ناسنامە داتاشراوە میللی

و نەتەوەیی وئاینی و ڕەگەزیە باوەکان لە کۆمەڵگەی ئێمەدا و بە ڕەتکردنەوەیان، شوناسی ئینسانی و خۆنەویستی و هەست وتێگەیشتنی هاوبەش لە خەم و شادی و خۆشبەختی و بەدبەختی و بەها هاوبەش وجیهانداگرە ئینسانیەکان دادەنێت و لەسەر شوناسی کۆمەڵایەتی و بەرژەوەندی وئومێد و بەها هاوبەشەکانی هەموو مرۆڤەکان لەسەراسەری جیهاندا جەختدەکاتەوە.
لەبەر ئەوە ئینسان دۆستی سۆسیالیستی تەنها ئامانجێک وئایدیالێکی کۆتایی نیە، بەڵکو لە چەقی سیاسەت و پراکتیکی چینی کرێکار، نەک تەنها لەسبەینەی سەرکەوتندا بەڵکو لەدەی خەباتیکدا کە هەرڕۆژە دەیباتەپێشەوە، ئامادەیی هەیە.

فەلسەفە و پراکتیکی سیاسی بۆرژوازی دژە ئینسانییە

پوچی هیومانیزمی بۆرژوازی دەتوانرێت بەڕۆشنی لە سیاسەت، چ لە فەلسەفە وستراتیژی سیاسی وە چ لە سیاسەتی کرداری و هەموو ڕۆژەیدا، لە دیپلۆماسی ومانۆڕێ دیپلۆماتیەکانی بۆرژوازیدا، بەئاشکرا ببینرێت. سیاسەتی بۆرژوازی لە لیبریاڵ و چەپترین باڵەکانیەوە تا فاشیزم و ئیسلامی سیاسی، بەتەواوەتی لەدەوری میللەت وئاین ونەتەوە و نەژاد و پیرۆزی ئاو وخاک و باوباپیران و تاپۆکانی تری میللی- نەژادی- ئاینی- ڕەگەزی پێناسەدەکرێت ومانا پەیدا دەکات. پەیوەندی نیوان وڵاتەکان لەگەڵ کۆمەڵگە و دەوڵەتەکان لەگەڵ یەکتر لە بنەڕەتدا بەدەوری ئەم فاکتەرانە و لەڕێگەی ئەمانەوە دروست ئەبێت. ئاین ومیللەت ونەتەوە و ناسنامە دروستکراوە دژی ئینسانیەکانی تر چەکێکی کاریگەرن بۆ دابەنکردن وپاریزگاریکردن لە قازانجەکان و بەرژەوەندی چینایەتی بۆرژوازی. ئاسایشی نەتەوەیی و پیرۆزی ئاو وخاک و یەکپارچەیی خاك، پیرۆزیە ئاینیەکان و..هتد، هەم لە جەنگی نێوان دەوڵەتەکان وهەم لە شەڕی چینایەتیاندا لەدژی جەماوەری خەڵکی کۆمەڵگەکانی خۆیان، بەفراوانی بەکار دەهێنرێت. بەم فاکتەرانە شەڕو ئاشتی دەکەن، خەڵک کۆنترۆڵ وسەرکوت دەکەن، سک هەڵگوشینی ئابوری وەک سیاسەتی بەدەستهێنانی کارو ئیشکردن و خۆشگوزەرانی بە بیروڕای گشتی دەفرۆشن، وە گروپە ئیسلامیەکان لە زبەدانی مێژوە وە دەردەهێنن و دەگەیەنرێنە لوتکەی حکومەتەکان و بزوتنەوەکان. سیاسەتی بۆرژوازی”زانستی” دانانی بەرژەوەندی چینایەتی خۆیەتی لەجێی بەرژەوەندی میللەت، و سەپاندنی هەژاری و کوێرەوەری وبێمافیە بەسەر جەماوەری خەڵکدا لە ژێر ناونیشانی بەرژەوەندی میللی وپاریزگاری لە پیرۆزیە ئاینیەکان وشانازیە میللی- نیشتیمانیەکان. وە هەربەو دەلیلەیە کە بۆرژوازی

پێویستی بەسیاسەتمەدارانی پیشەیی هەیە، کەسانێک کە بتوانن ڕەش بەسپی وسپی بە ڕەش بخەنە ڕوو.

ئەوەی کە لەم نەوەدا بونی نیە بەرگریکردنە لە ناسنامە و پێداویستی وداخوازیە جیهانداگرەکانی ئینسان. هیچ شتێک وەک سیاسەت و دیپلۆماسیەتی بەرژوازی دژایەتی ئەم چینە لەگەڵ ئینسان وئینسانیەتدا ئاشکراناکات. باس لەسەر وەستانەوە لەبەرامبەر دووجەر ئینسان دەستی نیە، بەڵکو ڕوبەڕو بونەوەی هیومانیزمی واقیعیە، کە تەنها دەتوانێت کرێکاریی بێت، لەگەڵ دژە هیومانیزمی بەرژوازیدا،هەر هیومانیزمێکی پێیگیر و جدی ئەبێت سۆشیالیستی بێت.

بەرجەستەبونی هیومانیزمی کۆمۆنیستی لە ڕەخنە لە بەرژوازی ئەمڕۆدا

مارکس لە تێزەکانیدا دەربارەی فیورباخ دەڵێت "دیدگا [یان خاڵی بەهێز]ی ماتریالیزمی کۆن کۆمەڵگەی مەدەنیە. دیگای ماتریالیزمی نوێ کۆمەڵگەی ئینسانیە یان ئینسانیەتی کۆمەڵایەتیە".
مارکس کۆمەڵگەی مەدەنی بەکۆمەڵگەیەکی ئینسانی نازانێت و ئەرکی ماتریالیزمی نوێ، ماتریالیزمی دیالەکتیکی، بە کۆمەڵگەی ئینسانی وەیان بە ئینسانیەتی کۆمەڵایەتی پیناسەدەکات. (ئەم تێزە لەهەمان کاتدا بە تەرحکردنی ئینسانیەت وەک دیدگای ماتریالیزمی نوێ، دیگای ماتریالیزمێک کەمارکس بەرگری لەدەکات، دابەشکردنی مارکس بەسەر مارکسی ئایدیالیست وماتریالیستدا بەتەواوی بێ ئیعتیبار دەکات.)
ئەمە یەک تێزی فەلسەفی وە خاڵی دەستپێکردنی ڕەخنەیەکی ڕیشەییە لە دوایین شێوازی کۆمەڵگەی چینایەتی، واتە کۆمەڵگەی مەدەنی. ماتریالیزمیکی نوێ کە جێگەی ئاماژەی مارکسە لەم تێزەدا دەگات بەڕەخنە لە خاوەندارێتی تایبەت بەناونیشانی بنەمای مادی کۆمەڵگای مەدەنی لە هەموو دەرهاویشتە سیاسی، فەرهەنگی، کۆمەڵایەتی کانیدا.
مارکس لە پێشەکی" بەرەو ڕەخنەی فەلسەفەی مافی هێگڵ"
ئەنوسێت:

"ئاین، خێزان، دەوڵەت، یاسا، ئەخلاقیات، زانست وهونەر تەنها شێوازی دیاریکراوی بەرهەمهێنانن و دەکەونە ژێر یاسا گشتیەکانی بەرهەمهێنانەوە. هەڵوەشاندنەوەی پۆزەتیڤیانەی خاوەندارێتی تایبەتی، هەڵوەشاندنەوەی دەستبەسەراگرتنی ژیانی ئینسان، لە ئاکامدا، هەڵوەشاندنەوەی پۆزەتیڤانەی هەموو لە خۆنامۆبونەکە، وە لەبەر ئەوە گەڕانەوەی ئینسانە لە ئاین، خێزان، دەوڵەت، و..هتد بۆ بونە ئینسانیەکەی، واتە بونی کۆمەڵایەتی خۆی".
(سەرنج بدەن کەلێرەدا، وە لە زۆرێک لە نوسراوەکانی تری مارکسدا،

گەڕانەوە بۆ وجودی ئینسانی لەگەڵ شوناسی کۆمەڵایەتی ئینسانەکان، کە بابەتی باسەکەی ئێمە بوو لە سەرەتای ئەم نوسراوەیەوە، هاوتا و یەکسان وەرگیراوە و هەڵوەشاندنەوەی خاوەندارێتی تایبەتی وەک پیشمەرجی گەڕانەوە بۆ ناسنامەی کۆمەڵایەتی وئینسانی دیاریکراوە.) شێوازی دیاریکراوی بەرهەمهێنان کە مارکس لەم پەرەگرافەدا ڕیزیکردون سەرجەم سەرخانی کۆمەڵگای مەدەنییە کە مارکس ئەڵێت ئەبێت ئەوانە ڕەخنەلێبگریت و ڕەتیان بکەیتەوە هەتا بگەیتە کۆمەڵگای ئینسانی. بەڵام ئەمڕۆ بۆرژوازی تەنانەت پاشەکشەی لە کۆمەڵگای مۆدێرنەش کردوە و ئاین ونەتەوەپەرستی و ڕەگەزپەرستی وئاو وخاکپەرستی لە پێشەوەی ڕیزبەندی شێوازی سەرخان وحکومەتی بۆرژوازی دایە. کۆمەڵگای مەدەنی جێگای خۆیداوە بە کۆمەڵگای موزائیکی(تەکەڵەیەک) میللی- ئاینی- نەتەوەیی. شوناس و بەها هاوبەش و جیهانداگرە ئینسانیەکان بەهۆی بیروباوەڕی فرە کەلتوری – پۆست مۆدێرنیتەوە ڕەتکراوەتەوە ونکەرەی لێکراوە، وەک تەنها شوناسی ئینسانی بەڵکو تەنانەت شوناسی هاوڵاتیبونیشیان خستوەتە ژێر تیشکی ناسنامەی دروستکراوی ناسیۆنالیستی وئاینی ونەتەوەی، و.. هتد کانەوە. پۆستمۆدێرنیزم پاشەکشەیە لە مۆدێرنیەت وکۆمەڵگەی مەدەنی وگەڕانەوەیە بۆ سەدەکانی ناوەڕاست.

لەم سەردەمەدا زۆر لەڕابردو زیاتر ئەبێت پێداگری لەسەر پەیوەستبونی واوەترڕۆشتن لەکۆمەڵگای مەدەنیەوە بەرەو کۆمەڵگای ئینسانی بکرێت. ئێمە نەک هەرتەنها ئاڵای ئینسانیەت، بەڵکو پێشکەوتنخوازی ومەدەنیەت و مۆدێرنیزم لەدەستی پرۆلیتاریادایە. وە هەر لەم ڕوانگەیەوە پێداگری لەسەر تایبەتمەندی ئینسانی کۆمۆنیزم لەم سەردەمەی ئێمەدا گرنگی سەدبەرابەری هەیە.
مەنسور حیکمەت لە یەکەمین سیمیناری ئاشکرایدا لەستۆکهۆڵم- ئۆکتۆبەری ساڵی١٩٩٩- ئەم پەیوەستیە بەم جۆرە ڕونئەکاتەوە:
“من وابیردەکەمەوە زنجیری پەستی هەر ئینسانێکی بەویژدان بکەیتەوە کۆمۆنیستێکی بەلشەفیک ئەبینیت کە ئەیەوێت لەو پەستە بێتە دەرەوە. لەبونی تاکی تاکی ئێمەدا سۆسیالیستانێکی گەرموگوڕ خۆی حەشارداوە کە دەیەوێت لەو چوارچێوەیە بێتە دەرەوە. لە قاڵبگەلێکدا کە هیچ کام لەوانە لەکاتی لەدایکبونماندا لەگەڵماندا نەبون. قاڵبی نەژادی، قاڵبی ئاینی، قاڵبی میللی، قاڵبی نەتەوەیی، قاڵبی سونی، قاڵبی ڕەگەزی، هیچکام لەمانە لەکاتی لەدایک بونماندا ناسنامەی ئێمەیان پێکنەهێناوە. من لەو باوەڕەدام کە ئەو سۆشیالیزمەی کە لە دەرونی ئێمەدایە، ئەو مرۆڤ سۆسیالیستەی کەلەناو پەستی ئێمەدایە و لەژێرباری ناسنامەگەلێک کە بەدرێژای ژیانی بۆی دادەتاشرێت، وە

ل□ ب□شاي□دا ه□ن و ئ□و□ د□بينن، وە هەموو ڕۆژێك هەستيان پيدەكەيت، شاردراوەەتەوە. يەكێ لەو كارانەى كە حيزبێكى كۆمۆنيستى دەبێت بيكات ئەوەيە ك□ ئەم بارودۆخە بخاتە لاوە و ئەو ئينسانە سۆسياليستەى كە لەناخى زۆرينەى ئێمەدا لانيكەم لەم بەشە لە ئێمەدا كە ئينسانگەلێكى بەويژدانين، ب□ه□نينە دەرەوە."

ئەمە بەتەنها يەك بانگشەى ئينسان دۆستانە نيي□ بەڵكو بەرجەستەكردن وگەڕانەوەيە بۆ ئەو ڕاستيە بنەڕەتيي□ى كە سەرەڕاى وە لەدواى ئەو هەموو داتاشينى ناسنامە درۆينانەوە لە كۆمەڵگەى چينايەتيدا "بۆ ئينسان ڕيشە خودى ئينسان خۆيەتى" وە ڕاديكاليزمى كۆمۆنيستى ئەبێت دەست بۆ ئەم ڕيشەيە ببات.

ڕزگارى كۆمەڵگا ئەركێكى چينايەتى پڕۆليتاريايە

يەكێك لە ئاكامە سياسيەكانى گەڕانەوەى دواكەوتوانەى بۆرژوازى بۆ سەدەكانى ناوەڕاست ئەوەيە كە بەرگرى لەهەر خواستێكى ئينسانى وە بەرگرى تەواوكەماڵ لە ئينسانيي□ت، ئەركى چينى كرێكار و تەنها چينى كرێكارە. ئەمڕۆ لە هەركاتێك زياتر ئەبێت هەر هيومانيستێكى شێلگير سۆسياليست بێت. "بنچينەى سۆسياليزم ئينسانە" جەختكردنەوە لەسەر ئينسانيي□تى سۆسياليزم نييە، ئەمە يەك بەڵگەنەويستە و پێش مەرجە، بەڵكو جەجتكردنە لەسەر پێويستى سۆسياليست بونى هەركەسێك كە بانگەشەى ئينساندۆستى هەيە.

ئەنگلس لە پێشەكى بۆ چاپى ئەڵمانى مانيفێستى كۆمۆنيست يەك "بيرۆكەى بنيادى لە سەرتاپاى مانيفيست" دا، كە ئەنگلس ئەوە "بەتەواوى بەهى ماركس" دەزانينت، بەم شيوەيە ڕوندەكاتەوە:

"ميژوى هەموو مرۆڤايەتى(پاش هەرەسهێنانى ڕژێمى خيڵەكى سەرەتايى لەگەڵ خاوەنداريەتيە سۆسياليستيەكەى بەسەر زەوى وخاكدا) مێژووى خەباتى جينايەتى بوە، خەبات لەنيوان چەوسێنەرو چەوساوەكان، چينە باڵادەستەكان و وچينە ژێردەستەكان؛… مێژوى ئەم خەباتە چينايەتيە قۆناغگەلێك پيشانئەدات و لەئيستادا بەئاستێك گەيشتوە كە چينى چەوساوەو ژێردەستە – پڕۆليتاريا – لە تەوقى چينى چەوسێنەرو دەسەڵاتى – بۆرژوازى – ناتوانێت ڕزگارى ببێت بەبێ ئەوەى كە هەموو كۆمەڵگا بەيەكجارى و بۆ هەميشە لە هەموجۆرە چەوسانەوە و كۆت وبەندێك، لەهەر جۆرە جياوازيەكى چينايەتى وخەباتى چينايەتى ڕزگار بكات".

هەر ئەم بيركردنەوە بناغەييە لە نوسينێكى ترى ماركسى لاودا، لە پێشەكى"بەرەو ڕەخنە لە فەلسەفەى مافى هێگڵ"، بەو شێوەيە ڕونكراوەتەوە:

“چینی کرێکار بە شێکە کە ناتوانێت خۆی ڕزگار بکات بەبێ ئەوەی کە خۆی لە هەموو بەشەکانی تری کۆمەڵگە و لە ئەنجامیشدا هەموو ئەو بەشانەش ڕزگاربکات. لە یەک قسەدا ئەم چینە[بەرهەم]ی لەدەست چونی تەواوی ئینسانییەتە هەربۆیە تەنها دەتوانێت بە ڕزگارکردنی هەموو ئینسانییەت خۆیشی بژێنێتەوە”.

ئەم واقیعیەتە بەهەمان ئەندازە چینی کریکار لە ڕزگاربونی تەواوی ئینسانییەت سودمەند ئەبێت کە هەموو ئینسانییەت لەڕزگاری چینی کرێکار. بەتایبەتی ئەمڕۆ لەسەردەمی دەسەڵاتی سەرمایەداری لە شیوە کلاسیکیەکەی وکۆنەکی بازاڕی ئازاد بەسەر هەموو جیهانەوە، ریشە وهەڵکاری هەموو کوێرەوەی وکیشەکانی جەماوەری خەڵک و بەشە جیاوازەکانی کۆمەڵگە لە هەموو وڵاتەکاندا جگە لە کاپیتالیزم شتێکی تر نیە. تا کاتێک سیستەمەکانی پێش سەرمایەداری، ئابوری دەرەبەگایەتی وە یا نیوە فیئۆداڵی بەسەر بەشیک لە دونیادا باڵادەستی هەبوو، بە نمونە وەک ئێرانی پیش چاکسازی زەوی لە دەیەی ٤٠ی هەتاویدا (دەیەیی١٩٦٠م.و)، ئاسۆی گەشەی سەرمایەداری و زۆرێک لە ڕیفۆرمەکانی بۆرژوازی لە کۆمەڵگە داخراوە فیئۆداڵیزمەکاندا توانای ئەنجامدانی هەبوو بەڵام ئەمڕۆ لە هیچ جێگەیەکی جیهاندا چاوەڕوانیەکی وا بونی نیە. ئەم واقعیەتە نەک تەنها بە ئازادی و ڕزگاری بەڵکو هەرجۆرە باشبونیکی جدی وتاڕادەیەک قوڵ وپایەدار لە بارودۆخی جەماوەری خەڵکدا گرێی خوراوە بە خەباتی دژی کاپیتالیستی چینی کرێکارەوە. نەوەدونە لەسەدەکانی جیهان لەبەرامبەر لەسەدا یەکەکەی سەرمایەدارەکاندا بەشەوەیەکی بەرچاو و ئۆبجێکتیف لە ڕوانگەی ئابوری سیاسی سەردەمی ئەمڕۆدا، ڕێگایەکی ڕزگاربونی تریان جگە لە سۆشیالیزم نیە. کۆمەڵگاکان بەخیرایی پڕۆلیتاریزە دەبنەوە، سەروەت وسامان زیاتر و زیاتر لە ئاستێکی سەرسوڕهێنەردا لەدەستی کەمینەیەکی کۆمەڵگادا کۆدەبێتەوە و چینی ناوەڕاست بەخێرای بەرەو ڕیزەکانی پڕۆلیتاریا خلۆردەبێتەوە. نەوەدونە لە سەدی خەڵک لە ئێران وەهەموو وڵاتان، چاوەڕوانیەکیان جگە لەئاسۆی چینی کرێکار، وە ڕێگایەکی تر جگە لەسۆسیالیزم، بۆ ڕزگاری وئازادی و بۆ گۆڕانەوە بۆ شوناسی ئینسانی خۆیان نیە. سۆسیالیزم تەنها ڕیگای مرۆڤایەتیە لەپێناو “گۆڕانەوە لە ئاین، خێزان، دەوڵەت، و..هتد بۆ بونی ئینسانی، یانی بونی کۆمەڵایەتی خۆی”. ئەمڕۆ مرۆڤایەتی تەنانەت بۆ پێشگرتن لە وێرانبونی گۆی زەوی ئەبێت بەڕیزەکانی پڕۆلیتاریاوە پەیوەستبن بە خەبات لەدژی کاپیتالیزم.

هیومانیزمی کۆمۆنیستی لە شەقامدا

ئەو ڕاستیانە هیومانیزمی کۆمۆنیستی نەک تەنها لە تیئۆری و جیهانبینی وهەڵوێست گرتنە سیاسیەکاندا بەڵکو لە پراتیکی ڕۆژانەی کۆمۆنیستەکاندا زیاتر لە هەرکاتیکی تر بەرجەستە وحەیاتی دەکاتەوە. کۆمۆنیزم بەدەیەوە دەچێتە شەقامەکان و دەی کۆمۆنیزم بە مرۆڤایەتی لێئەدات. هەندێک کۆمۆنیست هەن کە لەگەڵ تایبەتمەندی هیومانیزمی سۆسیالیستی وکۆمۆنیستیدا کێشەیەکیان نیە بەڵام ئاکامی بانگەشە – پراتیکیەکەی قبوڵ ناکەن. گوایە بانگەشەکردنی دروشمە ئینسانیەکان و چواندنی شۆڕش وحکومەتی کرێکاریی بە ئینسانیەت، تایبەتمەندی چینایەتی کۆمۆنیزم دەخاتە ژێر پرسیارەوە و دەیەوشێنێت. بەڵام ئەمە تەنها دەتوانێت مایەی نیگەرانی گروپە ئایدۆلۆژیەکان بێت کە "پراتیکەکی" تریان جگەلە دوبارە کردنەوەی دۆگمە فکریەکانیان نیە. ئەو گروپانەی کە لەگەڵ کەمپینی کۆمۆنیستەکان لە دژی ئاین و لەدژی حیجاب و لەدژی هەر کێشەیەکی تر جگە لە "دژایەتی چەوساندنەوە" کێشەیان هەیە، ئەو پرسانە بەدیموکرایک وناسۆسیالیستی دەزانن.

کۆمۆنیزمی کرێکاریی نەک تەنها نزیکایەتیەکی لەگەڵ ئەم گروپانەدا نیە بەڵکو خاڵی ڕوبەڕوبونەوەیە لەگەڵیاندا. تەوەری پراتیکی کۆمۆنیزمی کرێکاریی جەماوەریکردنەوەی سۆسیالیزم ومسۆگەرکردنی کاریگەری وهەژمونی چینی کرێکارە لەئاستی کۆمەڵگەدا. چینی کرێکار تەنها بە جێگیربونی لە لوتکەی کۆمەڵگادا، لەڕیزی پێشەوەی نەوەدونۆ لەسەدەکان و خەبات لە دژی یەک لەسەدەکان، ئەتوانێت خۆی وکۆمەڵگە ڕزگاربکات. وە ئەمە پێویستی بەبردنی ئامانج وئاسۆ و ناوەڕۆکی کۆمۆنیزم و سۆسیالیزمە بۆ ناو ڕیزەکانی جەماوەری خەڵک. ئەبێت لە کۆمەڵگادا لە ئاستێکی هەرچی فراوانتردا سۆشیالیزم لەگەڵ ئینسانیەت، شۆڕشی سۆشیالیستی لەگەڵ شۆڕشی ئینسانی، وحکومەتی سۆشیالیستی لەگەڵ حکومەتی ئینسانی پێکەوەگرێبدرێتەوە. ئەبێت دروشمەکانی بناغەی سۆسیالیزم ئینسانە، نە نەتەوەیی نەئاینی حکومەتی ئینسانی، و بژی شۆڕشی ئینسانی بە کۆمەڵگەی ئینسانی، هەموو کۆمەڵگا بگرێتەوە. ئەبێت نەک تەنها لەناو کۆمۆنیستەکان، هەڵسوڕانی چەپ وچەپی کۆمەڵایەتیدا بەڵکو لەناو بەشی هەرچی فراوانتر لەکۆمەڵگاو جەماوەری خەڵک سۆشیالیزم وجمهوری سۆشیالیستی لەگەڵ ئینسانیەت وحکومەتی ئینسانیدا لێکهەڵپێکرێنەوە.

ئینسانیەتی کۆمۆنیستی دژە تەزی دوژمنایەتی بۆرژوازیە لەگەڵ ئینسانیەتدا. حکومەتی بۆرژوازی دژی ئینسانیە و حکومەتی کرێکاریش

حکومەتەکی ئینسانیە، بەتایبەت لەجەنگ لەگەڵ دژی ئینسانیترین حکومەتی بۆرژوازی لە ئێرانی ئەمڕۆدا، واتە کۆماری ئیسلامی، ئەبێت بە ئاڵای ئینسانگەرایی کۆمۆنیستی بێتە مەیدان. ئەمە تەنها ڕێگەی ڕێکخستن و ڕابەریکردن و بەسەرکەوتن گەیاندنی ئەو بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەیە کە ئەمڕۆ لە ئیراندا بەڕێکەوتووە. لە دەی ئەم بزوتنەوەیەدا چینی کرێکار ئەبێت لە چوارچێوەی تەسکی ڕشتەیی بەرهەمهێنەر بێتەدەرەوە، پێبخاتە مەیدانی سیاسەت و بانگەوازکردن و کۆکردنەوەی نەوەدونۆ لە سەدەکان کە لە ژێر باری دەسەڵاتی سەرمایەداراندا ئینسانیەتیان خراوەتە ژێرپێوە، ڕێگای ڕزگاری خۆی و"ڕزگاربونی تەواوی مرۆڤایەتی" هەموار بکات. گەڕانی ئەم دەورو نەخشە لەگرەوی هەبون وئامادەیی کاریگەریانەی حیزبی چینایەتی کرێکاراندایە. ئەرکەکە کە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی، لە جەرگەی سیاستەکانی و هەڵسوڕانی خەباتکارانەی خۆیدا دایناوە.

کۆتایی

ئەم باسە بە جەختکردنەوه لەسەر ئەمە دەستمان پێکرد کە بە کۆمۆنیزمی کریکاریی ئینسانیەت و ئینسانگەرایی بەڕێگەنەویستە. کەسانێک کە چینایەتیبونی مارکسیزم بە ناکۆک لەگەڵ هیومانیزم دەبینن، وەیان هەرچەنێک بێت بە ئاکام و ئەنجامگیری سیاسی- کردەیی- بانگەشەیی ئەو، کێشەیان هەیە، ئەگەر بنەچەیان نەگاتەوە بە ڕیکخراوەکانی چەپی باو(تەقلیدی – سونەتی)، واتە بە لقەکانی چەپە ناکرێکاریەکانی سەدەی ڕابردو، هەرچەنێک بێت مارکسیزمەکەیان بەمیراتی لەو چەپەوە وەرگرتوە. سەردەمی ئەم جۆرە بزوتنەوانە و"مارکسیزمی"هاوشێوەی ئەمانە زۆردەمێکە بەسەرچوە. بە خۆجیاکردنەوە لە چەپی ناکرێکاری ئەبێت بەئاڵای “هیومانیزمی سۆشیالیستی وسۆشیالیزمی ئینسانیەوە" بێنە مەیدان. ئەمە ئەرکمانە کە جەوهەری هیومانیزمی سۆشیالیزم بەکەسانێک کە خۆیان بەمارکسیست ئەزانن وە ناوەڕۆکی سۆشیالیستیانەی هیومانیزم بەجەماوەری خەڵک، کە ئەبێت ئینسان دەستیەکەیان بە پێشمەرج وەربگیرێت، پیشان بدەین. ئەرکی یەکەم لە بنچینەدا تیئۆریە مەیدانی ئەویش ئەو بزوتنەوەی چەپە، چەپی ڕیکخراو و چەپی کۆمەڵایەتییە، وە ئەرکی دوهەم لە بنەڕەتدا سیاسی- بانگەشەیی- پراتیکیە و دەبێت لە پانتایی کۆمەڵگەدا بەبرێتە پێشەوە. ئەم دوو لایەنە تەواکەری یەکترن و پێکەوە بەستراون، بەڵام قبوڵنەکردنی جیاوازی ئەم دوانە و بەیەک وەرگرتنیان هەڵەیەکی زەقی میتۆدلۆژیە(مەنهەجی) کە نەچەپی کۆمەڵایەتی وهەڵسوڕاوانی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکان لەگەڵ

مەیلەکانی چەپ بە مارکسیزم وکۆمۆنیزم قایل دەکات وە نەدەگات بە پێویستبون وخۆشەویستی جەماوەریانەی کۆمۆنیزم.
کۆمۆنیستەکان ئەبێت بزانن کە لەکوێدا بە مێشکی کۆمۆمیزم و لەکوێدا بە دەی کۆمۆنیزمەوە بێنە مەیدان. لەکوێدا بەرگری لە تیئۆری مارکسیسم بکەن و لە کوێدا لە هیومانیزمی کۆمۆنیستی. ئەبێت بزانێت مەیدانی جەنگی تیئۆری کامەیە و جەنگی سیاسی کامەیە.
کــارکردن بەم مەســەلەیە و پەیڕەویکــردن لێــی لە مەیــدانە جۆربەجۆرەکانی خەبات وتێکۆشاندا ڕێگایەک و ڕێوشێکە کە تا ئێستا حیزبی ئەمە پەیڕەوی لێکردوە و پێشڕەویەکان و دەستکەوتە تیۆری و پراکتیکیەکانی تا ئیستای حیزبی ئەمە قەرزاری ئەم میتۆدۆلۆژییە.
بەکاربردن و درێژەپێدانی ئەم کارە بەتایبەت لە بارودۆخی ئێستادا و لەدەی ئەو بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەیەی کە لە دەی مانگی جەنیوەریەوە دەستیپێکردوە نەخشەکی چارەنوسسازو حەیاتی دەبێت لە دابینکردنی هەژمون و ئەتۆریتە و ڕابەری حیزب لەنــاو بــزوتنەوەی چەپ و بزوتنەوەی سەرنگونکردنی ڕژێمدا.

وەرگێڕانی لە فارسیەوە: کاوە عومەر
پێداچونەوە: هیوا ئەحمەد

ئەم بابەتە بەزمانی فارسی لە ژمارە ٧٥٨ بڵاکراوەی ئەنتەرنسیۆناڵ دا بلاوکراوەتەوە
٢٠١٨\٤\٣١